

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

_____ проф. Лазаренко Н.І.
« ____ » _____ 2020 р.

ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

з педагогіки школи

для вступу на освітній ступінь магістра

за спеціальністю **073 Менеджмент**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з педагогіки школи під час прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 073 Менеджмент є оцінка готовності вступників до оволодіння науково-теоретичними основами професійної кваліфікації, зокрема їхніх, знань, умінь із педагогіки школи.

Зміст програми вступного випробування з педагогіки школи для абітурієнтів, що мають базову, повну вищу освіту за освітнім ступенем бакалавра або освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста охоплює такі базові змістові модулі: загальні основи педагогіки, дидактика, теорія виховання, школознавство. При цьому враховано специфіку кожного з розділів педагогічної науки та міжпредметні зв'язки.

Програма складається з пояснювальної записки, переліку розділів, тем, критеріїв оцінювання, рекомендованої літератури.

Завдання вступного іспиту з педагогіки школи полягають у тому, щоб оцінити знання й уміння абітурієнтів стосовно такого:

- володіння основними категоріями педагогіки (освіта, розвиток, виховання, навчання), теорії навчання (зміст навчання, методи, форми, засоби навчання, типи навчання, результати навчання), теорії виховання (особистість, зміст виховання, принципи та закономірності виховання, методи, форми та засоби виховання), школознавства (система освіти, принципи організації системи освіти, типи навчальних закладів, структура навчальних закладів, посадові обов'язки працівників системи освіти);
- засвоєння ключових положень і проблематики сучасної педагогіки;
- забезпечення розуміння сутності педагогічної діяльності, методології педагогіки;
- формування педагогічної позиції та індивідуального стилю педагогічної діяльності;
- формування досвіду самостійного і творчого аналізу та оцінки педагогічних явищ і процесів;
- набуття умінь теоретичного проектування та практичного конструювання навчально-виховного процесу, спрямованого на розвиток особистості учнів та їх творчу самореалізацію;
- формування готовності до педагогічної праці на гностичному, комунікативному, операційному рівнях; формування відповідального, творчого ставлення до педагогічної діяльності;
- формування педагогічного мислення, професійної самосвідомості та готовності до професійного саморозвитку.

ПЕРЕЛІК РОЗДІЛІВ І ТЕМ

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ І ДИДАКТИКА

Педагогіка – наука про виховання

Педагогіка як наука про виховання. Функції та категорії педагогіки. Система педагогічних наук: загальна педагогіка, історія педагогіки, порівняльна педагогіка, спеціальна педагогіка, предметні методики; дошкільна педагогіка, шкільна педагогіка, педагогіка дорослих. Структура педагогіки як навчальної дисципліни.

Місце педагогіки в системі антропологічних наук. Зв'язок педагогіки з психологією, фізіологією, соціологією, філософією та іншими науками. Педагогічна наука і практика.

Організація і проведення педагогічних досліджень. Типи педагогічних досліджень: описове, експериментальне. Етапи педагогічного дослідження. Методи педагогічних досліджень. Спостереження. Метод експертних оцінок. Експеримент. Опитувальні методи: бесіда, інтерв'ю, анкетування. Якісні методи: аналіз результатів діяльності, документації, контент-аналіз. Методи математичного аналізу даних.

Розвиток, соціалізація і виховання особистості

Поняття про особистість. Структура особистості. Інструментальна (пізнавальна і психомоторна) та мотиваційна сфери особистості.

Психічний розвиток і дозрівання. Фактори розвитку особистості.

Роль спадковості у розвитку особистості.

Вплив середовища на розвиток особистості. Поняття про соціалізацію. Фактори соціалізації.

Активність особистості як умова її розвитку.

Виховання як фактор розвитку особистості. Поняття виховання: побутове, соціологічне, широке педагогічне, вузьке педагогічне. Метафори виховання. Технократична і натуралістична концепції виховання.

Взаємозв'язок між розвитком, соціалізацією і вихованням особистості.

Теорії розвитку особистості: біогенетичні, соціогенетичні, теорії взаємодії двох факторів, персоналістичні. Професійний саморозвиток особистості.

Виховання як педагогічний процес

Структура педагогічного (навчально-виховного) процесу: цільовий, мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольно-регулюючий і результативний компоненти. Виховання як особливий вид діяльності.

Цілі педагогічного процесу: загальна мета, основні напрями, завдання, оперативні цілі. Зв'язок між цілями і результатами педагогічного процесу.

Основні напрями виховання: розумове, моральне, естетичне, національне, трудове, фізичне.

Операційно-дійовий компонент педагогічного процесу: методи, засоби і форми навчання та виховання.

Контроль і оцінка результатів навчально-виховного процесу.

Учитель як суб'єкт виховної діяльності. Специфіка педагогічної діяльності та її вимоги до особистості вчителя. Функції педагогічної діяльності:

дослідницька, проектувальна, конструктивна, комунікативна, організаційна.

Педагогічні здібності: академічні, дидактичні, мовні, комунікативні, перцептивні, організаторські, педагогічна уява, здатність до розподілу уваги. Особистісні якості педагога. педагогічне спілкування, його функції. Стилі педагогічного спілкування за характером керівництва учнями: авторитарний, демократичний ліберальний. Стилі педагогічного спілкування залежно від продуктивності їх виховного впливу (за В. Кан-Каликом). Авторитет учителя. Умови формування педагогічного авторитету.

Предмет і завдання дидактики. Процес навчання

Поняття про дидактику, її предмет, завдання та етапи становлення.

Структура інструментальної сфери особистості (знання, уміння, навички, здібності).

Дидактичні системи: традиційна (Й.Ф. Гербарт), педоцентрична (Дж. Дьюї). Конструктивізм у навчанні (Ж.Піаже, Дж. Брунер). Сучасні дидактичні концепції. Особистісно орієнтовані концепції навчання.

Суть процесу навчання. Структура навчання. Зв'язок між навчанням і пізнавальним розвитком особистості.

Мотивація учіння. Пізнавальний інтерес, умови його розвитку у навчанні.

Етапи та рівні засвоєння знань. Формування понять. Дидактичні основи формування умінь і навичок.

Поняття про принципи навчання. Походження принципів навчання. Закономірності пізнавального розвитку особистості як наукова основа принципів навчання. Характеристика принципів навчання: принцип систематичності та послідовності; принцип наочності; принцип свідомості та активності учнів; принцип доступності; принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок; принцип науковості; принцип зв'язку навчання з життям, теорії з практикою; принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів.

Зміст навчання

Поняття про цілі і зміст навчання. Компоненти змісту навчання: досвід пізнавальної діяльності, практичний досвід, досвід творчої діяльності, досвід ціннісного ставлення до дійсності.

Навчальні плани: базовий, типовий, робочий. Інваріантна і варіативна складова навчальних планів. Стандартизація змісту навчання. Державний стандарт змісту освіти.

Навчальна програма. Способи структурної побудови навчальних програм: лінійний, концентричний, спіральний. Підручники і посібники. Вимоги до шкільного підручника.

Міжпредметні і внутрішньопредметні зв'язки.

Теорії формування змісту навчання: дидактичний матеріалізм, дидактичний формалізм, дидактичний утилітаризм, дидактичний екземпляризм.

Таксономії цілей навчання. Проблема конкретизації навчальних цілей.

Методи і засоби навчання

Поняття про метод і прийом навчання. Зв'язок між методами і засобами навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання.

Класифікація методів навчання за джерелом інформації: словесні, наочні, практичні.

Класифікація методів навчання за характером пізнавальної діяльності учнів: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі.

Пояснювально-ілюстративне навчання, його особливості, переваги і недоліки. Етапи пояснювально-ілюстративного навчання.

Поняття про проблемне завдання і проблемну ситуацію. Типи проблемних ситуацій. Правила та способи створення проблемних ситуацій. Етапи розв'язання проблемного завдання. Оцінка ефективності проблемного навчання.

Програмоване навчання. Типи програм і принципи їх побудови.

Типологія і характеристика засобів навчання. Використання комп'ютерів у навчанні.

Критерії оптимального вибору методів і засобів навчання.

Форми навчання

Поняття про організаційні форми навчання. Історичний розвиток загальних форм організації навчання. Класно-урочна система навчання, її переваги і недоліки. Альтернативні системи навчання: мангеймська, батавська, Дальтон-план, план Трампа.

Індивідуалізація навчання та шляхи її здійснення: диференціація, внутрікласна індивідуалізація, індивідуалізація темпу навчання.

Урок як основна форма навчання у школі. Класифікація уроків. Типи уроків за дидактичною метою: урок засвоєння знань, урок засвоєння навичок та умінь, урок застосування знань, навичок та умінь, урок узагальнення і систематизації знань, контрольний урок, комбінований урок. Структура різних типів уроку. Загальнодидактична і методична підструктура уроку.

Форми організації навчальної діяльності учнів на уроці: фронтальна, групова, індивідуальна. Способи організації групової навчальної діяльності учнів. Способи створення навчальних груп.

Підготовка учителя до уроку. Аналіз уроку.

Позаурочні та позашкільні форми організації навчання: домашня робота, семінар, екскурсія, факультатив, консультація, гурток.

Контроль навчання

Поняття про контроль навчання, його функції. Види контролю: попередній, поточний, періодичний (тематичний), підсумковий.

Критерії оцінювання успішності учнів. Дидактичні вимоги до оцінювання успішності. Форми і методи контролю навчання.

Дидактичні тести, їх види. Форми тестових завдань. Етапи і вимоги до створення дидактичних тестів.

Технологія навчання

Поняття про технологію навчання. Специфічні особливості технології навчання. Технологія формулювання діагностичних цілей. Критеріальне оцінювання як основа технологічного навчання. Відтворюваний навчальний цикл. Технологія повного засвоєння навчального матеріалу.

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ І ШКОЛОЗНАВСТВО

Виховання як складова педагогічного процесу

Поняття про виховання як складову педагогічного процесу. Специфічні особливості виховання, його відмінності від навчання.

Структура мотиваційно-ціннісної сфери особистості: потреби, інтереси, переконання, ціннісні орієнтації, установки, ідеали, риси характеру.

Психологічні механізми виховання: ідентифікація, наслідування, емоційне обумовлення, мотиваційне опосередкування, конформність, вживання у соціальну роль, підтримання внутрішньої узгодженості поглядів особистості, самоспостереження.

Концепції виховання: директивна, прихованого впливу, виховання-сприяння. Етапи виховання.

Механізми, закономірності та принципи виховання

Закономірності виховання. Принципи виховання: безумовне позитивне ставлення до особистості, опора на позитивне в особистості (педагогічний оптимізм), прихованість виховних впливів, поєднання поваги з розумною вимогливістю до особистості, поєднання педагогічного керівництва з розвитком ініціативи і самодіяльності вихованців, систематичність і наступність виховання, єдність і послідовність виховних впливів, емоційність виховання, урахування вікових та індивідуальних особливостей вихованця.

Методи виховання

Прямий і опосередкований шляхи впливу вихователя на розвиток вихованців.

Поняття про метод і прийом виховання. Класифікації методів виховання.

Методи виховання через вплив на підсвідомість вихованця (навіювання, педагогічно доцільна самопрезентація вихователя).

Методи виховання через вплив на свідомість вихованця (переконування, дискусія, приклад).

Методи виховання через організацію поведінки вихованця (вимога, привчання, доручення, створення виховних ситуацій, рольова гра).

Методи оцінювання і корекції поведінки вихованців (заохочення, покарання).

Вибір методів виховання.

Виховання особистості в колективі

Поняття про колектив. Основні характеристики виховного колективу. Умови ефективного впливу колективу на особистість. Стадії розвитку дитячого колективу. Шляхи педагогічного керівництва формуванням колективу.

Професійний саморозвиток педагога. Самовиховання як фактор розвитку особистості.

Професійний саморозвиток педагога як психолого-педагогічна категорія. Сутність «готовності майбутніх педагогів до професійного саморозвитку». Безперервний професійний саморозвиток як критерій успішності особистості. Структура та діагностика «готовності майбутніх педагогів до професійного саморозвитку» (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, емоційно-вольовий, рефлексивно-оцінний компоненти). Закономірності, принципи, методи, форми професійного саморозвитку педагога.

Роль самовиховання у розвитку особистості. Зв'язок між вихованням і самовихованням. Організація самовиховання учнів. Етапи і правила педагогічного керівництва самовихованням школярів. Методи та прийоми самовиховання.

Взаємодія школи, сім'ї та громадських організацій у вихованні молоді

Сім'я як важливий інститут виховання особистості. Педагогічні умови ефективного сімейного виховання. Типові помилки сімейного виховання. Форми співробітництва школи і сім'ї у вихованні дітей. Роль дитячих і юнацьких самодіяльних організацій у вихованні молоді.

Особливості виховання дітей з відхиленнями у поведінці

Поняття про важковиховуваність. Типи важковиховуваних дітей. Причини відхилень у поведінці вихованців. Поняття про корекцію поведінки. Етапи корекційної роботи вихователя.

Управління навчально-виховною роботою школи. Методична робота

Суб'єкти управління навчально-виховною роботою школи. Рада школи. Педагогічна рада, зміст і організація її роботи. Функції директора школи та його заступників. Планування роботи школи. Система внутрішкільного контролю.

Завдання методичної роботи. Форми методичної роботи. Предметні методичні об'єднання. Шляхи самоосвіти вчителів. Атестація вчителя.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ АБІТУРІЄНТІВ

Відповідь абітурієнта оцінюється за національною шкалою та за шкалою ECTS.

«Рекомендований» за результатами іспиту абітурієнт, який отримав за шкалою ECTS від 50 до 100 балів.

«Не рекомендований» за результатами іспиту абітурієнт, який отримав за шкалою ECTS менше 50 балів.

ECTS – А (90-100 балів) «відмінно» ставиться за глибокі знання матеріалу; вміння аналізувати педагогічні явища, процеси; чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідати на поставлені питання; вміння застосовувати теоретичні положення на практиці; точно і повно відповідати на запитання і

правильно розв'язувати практичні завдання.

ECTS – В (80-89 балів) «дуже добре» ставиться за міцні знання матеріалу, включаючи аргументовані відповіді на поставлені питання; вміння застосовувати теоретичні положення на практиці; при відповіді допускаються деякі неточності, а при розв'язанні практичного завдання допущені лише незначні неточності.

ECTS – С (75-79 бал) «добре» ставиться за міцні знання матеріалу, включаючи аргументовані відповіді, які містять певні неточності; за вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач, допускаючи не суттєві помилки.

ECTS – D (60-74 балів) «задовільно» ставиться за наявність у відповіді декількох суттєвих неточностей, нечіткість і неповноту відповіді. При розв'язанні практичного завдання допущені помилки і порушена логіка, що вплинуло на результат та правильність висновків.

ECTS – E (50-59 балів) «достатньо» ставиться за слабкі знання матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності їх викладу, за слабе застосування теоретичних положень при виконанні практичних завдань.

ECTS – FX (35-49 балів) «незадовільно» ставиться за незнання значної частини матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення під час виконання практичних завдань.

ECTS – F (1-34 балів) «неприйнятно» незнання фактичного матеріалу, відсутність відповіді.

Рекомендована література

Основна

1. Галузяк В.М. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М. Галузяк, М.І.Сметанський, В.І. Шахов. – Вінниця, 2012. – 400 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Гурський, В. А. Педагогіка. Кн. 2: Теорія виховання. Управління навчально-виховним процесом. - 2015. - 219 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Кремень В.Г. Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
6. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. Г. Кучерявий. - Київ : Слово, 2014. - 436 с.

Додаткова

7. Бондар В. І. Дидактика: Підручник / В.І. Бондар – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
8. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник / С.С. Вітвицька – К.: Центр навч. літер., 2003. – 316 с.

9. Вознюк Н. М. Етико-педагогічні основи формування особистості: Навчальний посібник / Н. М. Вознюк – К.: Центр навч. літератури, 2005. – 196 с.
10. Волкова Н. П. Педагогіка: Навчальний посібник / Н. П. Волкова – К.: Академія, 2003. – 576 с.
11. Друзь З.В. Виховні технології в сучасній школі / Зінаїда Василівна Друзь. - [2-е вид., стер.] - Київ, 2009. - 260 с.
12. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навчальний посібник / С. Г. Карпенчук – К.: Вища школа, 2005. – 180 с.
13. Кондрашова, Л.В., Лаврентьєва, О.О., Зеленкова, Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л.В. Кондрашова, О.О. Лаврентьєва, Н.І. Зеленкова. - Кривий Ріг : КДПУ, 2008 - 187 с.
14. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. А. Педагогіка: Підручник / А. І. Кузьмінський, В. А. Омеляненко – К.: Знання-прес, 2003. – 418 с.
15. Максимюк С.П. Педагогіка: Навчальний посібник / С.П. Максимюк - К.: Кондор, 2005. - 667 с.
16. Педагогіка в запитаннях і відповідях: Навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. А. Пермяков та ін. – К.: Знання, 2006. – 252 с.
17. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2006. – 700 с.
18. Педагогічний словник / За ред. М. Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
19. Семенова А. В., Гурін Р. С. Осипова Т. Ю. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник / А. В. Семенова, Р. С. Гурін Т. Ю. Осипова – К.: Знання, 2006. – 319 с.
20. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М. Фіцула – К.: Видавничий центр „Академія”, 2002. – 320 с.
21. Харламов И.Ф. Педагогика / И.Ф. Харламов - Изд. 4-е, перераб. и доп. - М., 2000. - 516 с.
22. Хуторской А.В. Современная дидактика: Учеб. пособие. 2-е изд., перераб. / А.В. Хуторской. – М.: Высш. шк., 2007. – 639 с.: ил.
23. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник / В.В. Ягупов – К.: Либідь, 2002. – 560 с.
24. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: Навч. посіб / Н.В. Якса – К.: Знання, 2007. – 267 с.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки і професійної освіти

Протокол №22 від 4 березня 2020 року

Голова фахової атестаційної комісії

Бурлака Н.І.